

RISKTAGANDE UTVECKLAR HJÄRNAN

2015-11-16

Av: Movium

I Envikens förskola, Falun, bygger barnen sina egna hinderbanor.

Foto: Titti Olsson

Säkerhetstänkandet kring barns lekmiljöer går bakåt i Sverige. I Nya Zeeland slopar man idag hämmande säkerhetsföreskrifter och får stöd av forskare: olyckstillbudet minskar. Lärarna rapporterar om mer fokuserade elever.

Människor älskar utmaningar. Vi älskar att sätta saker och ting på spel, att driva oss själva till den yttersta gränsen för att överträffa våra egna förmågor. Vi satsar pengar i projekt och ger oss in i nya sammanhang och relationer. Vi vill våga ännu mer, stå ut ännu längre, ta i lite till, för att vinna någonting aldrig tidigare uppnått. Vi tar risker. Går det åt pipsvängen har vi alltid lärt oss någonting. Sen gör vi nya försök. Vi beundrar dem som vågar. Eller hur?

Hur kan det då komma sig att det i Sverige råder ett klimat, där vi överbeskyddar våra barn så till den milda grad när det gäller lekmiljöer utomhus i förskolor och skolor, att vi berövar dem möjligheten att under leken – det tillstånd som är det självklara för barn – utmana sig själva? Att få en eller annan blygsr tränar en helt nödvändig förmåga: att möta livet.

David Eager är ingenjör och professor i maskinteknologi vid *University of Technology* i Sydney. Han är säkerhetsexpert för lek- och nöjesfältsutrustning, därtill bergsklättrare, och ger intrycket att vara en genuint lekfull person. Härom veckan var han i Sverige och kollade säkerheten på Helix, Lisebergs nya berg- och dalbanan. Han berättar förtjust att han åkte den fem – eller var det till och med sju? – gånger kvällen innan han står i en föreläsningssal på Astronomisentrum på Lunds universitet och pratar om säkerhet på lekplatser.

Hans föreläsning heter *Who dares wins – paradox of risk in play*, det vill säga Den som vågar vinner – det paradoxala med risker i leken. Och så säger han: "Jag förstår inte varför ni i Sverige har bjudit in mig – Sverige är väl verkligen ett land som värnar barns lek?" Ja, Sverige var internationellt sett länge ett föregångsland när det gällde att skapa attraktiva lekmiljöer för barn. Men det var längesedan. När professor Eager av åhörarna invigs i den svenska situationen säger han: "Er syn på risktagande och lek går ju bakåt! Idag verkar ni vara där vi i Australien befann oss för tio år sedan."

För tio år sedan hände en förfärlig olycka med tragisk utgång i Australien: ett par unga människor var ute och surfade, drogpåverkade. En av dem skadades allvarligt. Och stämde staten, som fick punga ut med en gigantisk ersättning. Det var vändpunkten. Kunde det vara så illa att unga människor inte kan bedöma risker längre? Det är inte rimligt att frånhända sig ansvaret för sina egna handlingar, resonerade man. Händelsen medförde en lagändring. Idag följer man samma EU-standard för lekredskap som vi gör i Sverige – och tycker att standarden erbjuder en massa nya möjligheter, inte förbud!

I *Swanson Primary School* i Auckland, Nya Zeeland, satte rektor Bruce McLachlan för några år sedan ner foten och ifrågasatte skolans egna regler: "Men varför säger vi nej till allting?" frågade han sig. Skolan kastade regelboken. Barnen

tilläts att åka skateboard, klättra i träd och på staket, springa barfota och leka yviga lekar med hemmagjorda vapen. Skolgården utrustades med löst material att utforska och bygga med. En sak gäller dock: Barnen får inte ha ihjäl varandra.

Forskare vid *Auckland University of Technology* och *Otago University* gjorde en studie på skolan i syfte att se vad som främjar aktiv lek hos barn. Studien, som avslutades 2013, kunde visa att skadorna blivit färre, att vandalism och mobbning minskat. Och lärarna kunde konstatera att barnen kommer till lektionerna redo att lära – med större fokus och motivation.

Att utmana sig själv och kalkylera med risker utvecklar barnets hjärna. Detta är ingenting man kan lära ut till barn, eller som barn kan lära sig själva genom att se på teve. Det kan bara ske genom egna erfarenheter, säger Grant Schofield, professor och folkhälsovetare vid *Auckland University of Technology*, som lett teamet bakom studien, i en intervju för nätsidan *Schools improvement*.

– De måste helt enkelt ut och prova!

Se en film om skolan i Aukland och forskningen [här»](#)